

Notitie

FORUM STANDAARDISATIE 11 december 2019 Agendapunt 4D Intakeadvies EPUB 3.2

Nummer: FS-191211.4D

Aan: Forum Standaardisatie
Van: Stuurgroep Open Standaarden

Datum: 2019
Versie: 1.0

Bijlagen: niet van toepassing

Advies

Het Forum Standaardisatie wordt geadviseerd om EPUB 3.2 in procedure te nemen voor opname op de lijst van aanbevolen standaarden. EPUB 3.0 staat al op de lijst van aanbevolen standaarden. Bij een versiewijziging is een lichte procedure doorgaans gebruikelijk.

Deze standaard draagt bij aan het vergroten van de digitale toegankelijkheid binnen de (semi-)overheid. Vanwege de samenloop met andere toegankelijke documentstandaarden, zoals PDF-UA en de reeds verplichte standaard PDF, wordt geadviseerd om met een volledig expertonderzoek de standaard te toetsen aan de criteria voor opname op de lijst. Het expertonderzoek zal moeten leiden tot een duidelijk vergelijk tussen EPUB 3.2 enerzijds en de documentstandaarden PDF en PDF-UA anderzijds. In de toelichting hieronder wordt dit advies nader onderbouwd.

Toelichting

1. Korte beschrijving van de standaard

De standaard is bedoeld voor het distribueren en uitwisselen van digitale publicaties en documenten. EPUB wordt gepositioneerd als de open standaard voor het publiceren van digitale boeken, ofwel e-books. De standaard maakt het mogelijk om 'niet-reviseerbare' documenten te downloaden, lokaal op te slaan en offline weer te geven. Deze weergave is 'reflowable', i.e. de weergave past zich aan, aan het type apparaat dat hiervoor gebruikt wordt waarbij de gebruiker kan kiezen hoe de content gepresenteerd wordt. Digitale documenten in EPUB-formaat kunnen daardoor op een breed scala aan apparaten (zoals PC's, e-readers, tablets en smartphones) op daarvoor geëigende wijze worden weergegeven.

Aanvullend bevat EPUB 3.2 de functionaliteit om de toegankelijkheid te waarborgen (bijvoorbeeld ten behoeve van visueel gehandicapten) en om multimedia content (audio, video, ...) toe te voegen. Ten opzichte van versie 3.0 heeft 3.2 geen belangrijke wijzigingen buiten de nodige updates om de standaard actueel te houden.

2. Betrokkenen en proces

Op 15 oktober 2019 heeft Hans Beerens (Stichting Dedicon) de standaard EPUB 3.2 aangemeld voor opname de lijst aanbevolen standaarden. Op 28 oktober 2019 heeft een intakegesprek plaatsgevonden. Daarbij waren aanwezig Hans Beerens (Stichting Dedicon), Hugo van Versendaal (Stichting Dedicon), Han Zuidweg (Bureau Forum Standaardisatie), Redouan Ahaloui (Bureau Forum Standaardisatie), Jasper Muskiet (Lost Lemon) en Jeroen de Ruig (Lost Lemon). In dit gesprek is onderzocht of de standaard voldoet aan de criteria om in procedure genomen te worden. Daarnaast is vooruitgeblikt op de procedure. Dit intakeadvies is tot stand gekomen op basis van het intakeonderzoek.

3. Voldoet de standaard aan de criteria om in procedure genomen te worden?

EPUB 3.2 voldoet aan alle vier criteria om in behandeling genomen te worden voor opname op de lijst van aanbevolen standaarden. Hoe de standaard is getoetst op de vier criteria¹ wordt hieronder toegelicht in paragrafen 3.1-3.4.

3.1. Is de standaard toepasbaar voor elektronische gegevensuitwisseling tussen (semi-)overheidsorganisaties en bedrijven, tussen (semi-)overheidsorganisaties en burgers of tussen (semi-)overheidsorganisaties onderling?

Ja. Deze standaard is bedoeld voor uitwisseling van publicaties en documenten van zowel (semi-)overheidsorganisaties onderling, tussen (semi-)overheidsorganisaties en bedrijven en tussen (semi-)overheidsorganisaties en burgers.

3.2. Is het beoogde functioneel toepassingsgebied en het organisatorisch werkingsgebied van de standaard, voldoende breed om substantieel bij te dragen aan de interoperabiliteit van de (semi-)overheid?

Ja. EPUB 3.2 is geschikt voor toegankelijke portable niet-servergebaseerde publicaties van alle (semi-)overheidsorganisaties, die nu nog op papier of in PDF-formaat worden gepubliceerd en die aan toegankelijkheidseisen zouden moeten voldoen.

3.3. Is het zinvol de standaard op te nemen, gezien het feit dat deze niet al wettelijk verplicht is voor het beoogde functioneel toepassingsgebied en organisatorisch werkingsgebied?

Ja. EPUB 3.2 is niet wettelijk verplicht.

3.4. Draagt de standaard bij aan de oplossing van een bestaand, relevant (interoperabiliteits)probleem en het voorkomen van leveranciersafhankelijkheid?

Ja. De standaard draagt bij aan server-onafhankelijke publicatie van digitale content op toegankelijke wijze en is praktisch bruikbaar voor uiteenlopende groepen gebruikers; in het bijzonder gebruikers van draagbare apparaten (zoals tablets en smartphones) en hulpapparatuur en -programmatuur (zoals screenreaders en voicebrowsers).

4. Is er zicht op een positief expertadvies?

Wanneer het Forum Standaardisatie de standaard in procedure neemt, zal een groep experts de standaard gaan toetsen op de vier inhoudelijke criteria² voor opname op de lijst. Forum Standaardisatie neemt geen standaarden in procedure waarvan al vaststaat dat deze in het

¹ Meer informatie over de criteria voor het in procedure nemen van een standaard op de website van het Forum Standaardisatie, <https://www.forumstandaardisatie.nl/content/toetsen-van-standaarden>.

² Meer informatie over de inhoudelijke toetsingscriteria op de website van het Forum Standaardisatie, <https://www.forumstandaardisatie.nl>.

expertonderzoek op tenminste één van de criteria zal stranden. Daarom wordt in dit intakeadvies vooruitgeblikt op de vier inhoudelijke criteria.

Het intakeonderzoek heeft geen inhoudelijke criteria gevonden die een positief expertadvies voor plaatsing van EPUB 3.2 op de lijst aanbevolen standaarden in de weg zou kunnen staan. Dit wordt hieronder toegelicht in paragrafen 4.1-4.4.

4.1. Toegevoegde waarde

De standaard EPUB 3.2 is bedoeld voor het distribueren en uitwisselen van digitale publicaties en documenten. Door adoptie van deze standaard dragen overheidspartijen bij aan het digitaal toegankelijk maken van overheidsinformatie. Ten opzichte van de reeds verplichte standaard PDF is EPUB 3.2 beter leesbaar op mobiele apparaten, beter te configureren door de gebruiker en beter digitaal toegankelijk te maken.

De baten wegen op tegen de kosten. Het verbetert de digitale toegankelijkheid van (semi-) overheidsorganisaties en wordt als open standaard gratis aangeboden. Het vraagt organisaties nu voornamelijk om een afgewogen keuze te maken in welke formaten documenten gepubliceerd worden en zal voor sommige organisaties om een tijdsinvestering vragen om dit te bewerkstelligen. Het is nog niet mogelijk om direct vanuit Microsoft Word een EPUB te maken. Een gratis plugin³ die nu beschikbaar is, maakt dit nu mogelijk voor Word.

Er zijn geen beveiligings- en privacyrisico's geïdentificeerd. De risico's zijn niet anders dan bij andere vormen van online publicatie, zoals HTML-pagina's op websites. Door het toepassen van Digital Rights Management (DRM) zijn EPUBs inhoudelijk te beveiligen.

4.2. Open standaardisatieproces

EPUB 3.2 is een internationale standaard. Het beheer is in handen van de EPUB 3 Community Group.⁴ Het specificatiedocument is kosteloos verkrijgbaar en het intellectuele eigendomsrecht is onherroepelijk vrijgegeven.⁵ De specificatie is ontwikkeld door W3C. Alle standaarden van deze community zijn open standaarden en zonder kosten en lidmaatschap te raadplegen op de openbare projectsite van de werkgroep.⁶

Het besluitvormingsproces voor alle belanghebbenden is toegankelijk en inzichtelijk.⁷ De financiering van de ontwikkeling en het beheer van de standaard is geregeld. De kosten voor deelname aan het standaardisatieproces zijn acceptabel. Op de lijst van participanten⁸ van de EPUB 3 community group staan zover we hebben kunnen waarnemen geen Nederlandse vertegenwoordigers.

De non-profit organisatie Dedicon is het aanspreekpunt voor meer informatie. De EPUB 3 Community Group biedt ondersteuning bij de adoptie en implementatie van de standaard.⁹

³ <https://www.microsoft.com/en-us/p/word-to-epub-converter/9nr7rm5fv3sx?activetab=pivot:overviewtab>

<https://daisy.org/activities/software/wordtoepub/>

<https://daisy.org/activities/software/wordtoepub/installing-wordtoepub/>

⁴ <https://www.w3.org/community/epub3/>

⁵ <https://www.w3.org/publishing/epub3/>

⁶ <https://github.com/w3c/publ-epub-revision>

⁷ <http://idpf.org/>

⁸ <https://www.w3.org/community/epub3/participants>

⁹ <https://www.w3.org/publishing/groups/epub3-cg/>

4.3. Draagvlak

Momenteel geldt al het Tijdelijk Besluit Digitale Toegankelijkheid Overheid. Vanaf juni 2025 moet er in Nederland wetgeving zijn om de European Accessibility Act te implementeren. De opname van EPUB 3.2 en voornamelijk de aandacht voor het onderwerp digitale toegankelijkheid moet een stevige voorbereiding zijn op deze aanstaande wetgeving.

Het blijkt lastig om overheidspartijen zo ver te krijgen om EPUB 3.2 op grote schaal toe te laten passen. Dit komt onder andere door de populariteit van PDF en mogelijk doordat EPUB relatief onbekend is. Zo is PDF makkelijk te generen vanuit standaard kantoorsoftware (bijvoorbeeld Microsoft Office). In een expertonderzoek willen we helder krijgen of de tooling voor EPUB voldoende actueel is. De Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR) heeft aangegeven af te willen van PDF en maakt, evenals de Koninklijke Bibliotheek in beperkte mate gebruik van EPUB.

In 2014 is EPUB aangemeld voor de 'pas toe of leg uit'-lijst. De markt bleek toen nog niet klaar voor deze standaard. Deze aanmelding van een nieuwe versie moet als vliegwiel dienen voor deze standaard om meer draagvlak te creëren.

4.4. Opname op de lijst bevordert adoptie

Stichting Dedicon heeft EPUB 3 aangemeld voor de lijst aanbevolen standaarden. EPUB 3 is het vanzelfsprekende formaat voor e-books en voornamelijk daarvan bekend. Maar ook voor de publicatie van diverse vormen van overheidsinformatie is het in bepaalde gevallen geschikter dan de nu gangbare formaten zoals PDF. De standaard heeft nog niet de status en het draagvlak van PDF. Door de toegankelijkheid voordelen van EPUB is het belangrijk om EPUB 3.2 minimaal op te nemen als aanbevolen standaard op de lijst van open standaarden.

5. Samenhang met andere standaarden op de lijst

EPUB 3.2 heeft een relatie met het functioneel toepassingsgebied van de open document-standaarden voor de overheid. Er is met name raakvlak en ook overlap met de PDF-standaarden¹⁰ op deze lijst. Ook die zijn bedoeld voor de uitwisseling van niet-reviseerbare, elektronische documenten. De belangrijkste meerwaarde van de EPUB 3.2 standaard ten opzichte van de PDF-standaarden die al op de lijst staan is drieledig:

1. EPUB 3.2 is specifiek ontwikkeld om de weergave (reflowable) te kunnen aanpassen aan het apparaat dat wordt gebruikt (portability).
2. EPUB 3.2 ondersteunt multimedia content (audio / video).
3. EPUB 3.2 waarborgt een hoge mate van toegankelijkheid (bijvoorbeeld voor visueel gehandicapten).

De open state foundation heeft augustus 2019 een artikel uitgebracht over het gebruik van PDF bij de overheid en de nadelen daarvan.¹¹ Hierin wordt gepleit om ervoor te zorgen dat data herbruikbaar worden gepubliceerd. Dit is bij PDF een stuk lastiger. EPUB 3.2 is hiervoor een alternatief.

Daarnaast heeft EPUB 3.2 relatie met de technische standaarden HTML5, SVG en XML.

We constateren dat er veel raakvlakken zijn en voor een deel ook overlap is met reeds opgenomen standaarden, voornamelijk met PDF. We adviseren daarom om in een expertsessie de mogelijkheden te onderzoeken en om een vergelijking te maken tussen de verschillende standaarden om voor (semi-)overheidsorganisaties duidelijk te krijgen waar de verschillen in zitten zodat zij een goede afweging kunnen maken.

¹⁰ <https://www.forumstandaardisatie.nl/standaard/pdf-nen-iso>

¹¹ <https://openstate.eu/nl/2019/08/overheid-stop-met-pdf-bestanden/>

6. Welke organisaties ondersteunen deze aanmelding?

De aanmelding van EPUB 3 wordt ondersteund door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Koninklijke Bibliotheek. Zij zien EPUB 3 als een geschikt portable formaat voor toegankelijke publicaties. De non-profit organisatie Internet Society NL zegt voorstander te zijn van brede adoptie binnen de overheid.

7. Use case

EPUB 3.2 is een formaat voor distributie en uitwisselbaarheid van digitale publicaties en documenten. De standaard biedt een middel voor het weergeven, inpakken en coderen van gestructureerd en semantisch verrijkte web content en distributie in de vorm van één enkel bestand. EPUB kent al verschillende succesvolle voorbeelden van gebruik:

- Een brochure met tekst en (toegankelijke) multimedia voor het geven van voorlichting. Deze is te downloaden en te distribueren. De reflowable weergave maakt de informatie op elk scherm goed leesbaar. De tekst is synchroon te lezen en te beluisteren. Dankzij de dubbele modaliteit (auditief en visueel) is de informatie door mensen met een visuele beperking, concentratiestoornissen en taalproblematiek toegankelijk te verwerken.
- Een wetenschappelijke publicatie¹² waarin de verregaande mogelijkheden zijn benut om structurelementen semantisch én als navigatiemogelijkheden aan te brengen. Denk aan hoofdstukken, annotaties, voetnoten, citaten, een index, voorwoord, navigeerbare lijst van tabellen en een navigeerbare inhoudsopgave (Table of Contents – TOC) die niet alleen structuur en overzicht bieden voor mensen met een leesbeperking maar ook meer gebruiksgemak biedt voor iedereen.
- Een onderzoeksrapport met statistieken en gegevens in lijsten, tabellen en overzichten, waarbij deze gestructureerde data door iedereen makkelijk herbruikbaar zijn als bron voor andere publicaties.¹³ Wiskundeformules zijn voor mensen met een visuele beperking toegankelijk en sequentieel leesbaar gemaakt met MathML. De informatie in afbeeldingen, infographics, taart- en staafdiagrammen zijn voor mensen met een visuele beperking toegankelijk gemaakt met tekstalternatieven. Na vergroten van afbeeldingen treedt geen verlies van kwaliteit, detail en scherpte op voor slechtziende gebruikers.

¹² <https://www.nictiz.nl/overig/epub-corporate-brochure/>

¹³ <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2012/49/jaarrapport-2012-landelijke-jeugdmonitor>